

RE-FORMATIO

"Eet er nødvendigt"

7. årgang nr. 5

September 1964

"MARTHA, MARTHA, DU GØR DIG
BEKYMRING OG URO MED MANGE
TING, MEN EET ER NØDVENDIGT"

Der var dækket til to, pæn dug på bordet, smørrebrød, der ikke var højere, end at man kunne smage pålægget. En flaske vin var trukket op, og der var skænket i glassene. En uventet gæst troede, et eller andet blev fejret. Næ, sagde konen - næ, men engang imellem trænger man til at være lidt god mod sig selv. Engang imellem - ja, engang imellem er den eneste grund til at feste lidt måske den, at man trænger til at være lidt god ved sig selv. Vi har alle så travlt, at der knap er tid til at tale sammen om de små og store ting, der betyder noget for os. Så er et bord med brød og vin et godt sted at indhente det forsømte ved.

Ikke, fordi det er strengt nødvendigt, og da slet ikke det ene nødvendige. Men det er gavnligt. Det ene nødvendige, hvad er det? Hvis vi spurgte mennesker, ville vi få mange svar. En ung, der ser sig i spejlet og går bedrøvet bort, synes, det mest nødvendige må være at se lidt pænere ud. Den syge - svaret vil naturligt nok blive, at der er eet, der er nødvendigt, at blive rask. Hvad ellers? Men det ene nødvendige, Vor Herre Jesus taler om, det er slet ikke det ene eller det andet eller det tredje, som vi slet ikke kan undvære, hvis vi skal befinde os godt. Det ene, der er nødvendigt, er naturligvis det, som Jesus siger i fortællingen om Martha og Maria. Det, som ikke Martha, men Maria valgte: at være i hans selskab og lytte til ham.

En humør ymtede engang noget om, at hun ikke kunne tage denne fortælling, for nogen skal jo gøre alle de ting med at ordne hus, lave mad og al den slags. Det skal jo gøres. Og så sidder Maria der og lader Martha om alt slåbet. De kunne da i det mindste skiftes lidt til det, de to. Jo, det er en køn historie. Det lød jo fornuftigt - men det kønneste ved den historie, det er nu, at Jesus var gæst i huset, og så var det ene nødvendige at lytte til ham i ro og mag. Hvis Martha så at sige havde smidt det, hun havde mellem hænderne, og sat sig hen ved siden af Maria, så havde hun også valgt det gode del, ja, så havde hun også været god ved sig selv.

Hun har mange søstre, har Martha, der har travlt både søgn og hellig, som har travlt også, når Vor Herre Jesus er gæst i sognets kirke, deres kirke. De er værst mod sig selv, når de ikke smider, hvad de har i hænderne, og går derhen. Men der er jo andre end Marthaer og Mariaer - der er også mødrene med de små børn. De har små børn på armen og omkring sig og i hånden. Har de noget valg, kan de vælge den gode del?? Det må vente, til børnene bliver store - sagde en mor. Deres far kan vælge den gode del og gøre det. Men kunne de to i det mindste ikke skiftes!

Ro og betragtning ved Herrens fødder er nu menneskeligere end travl beskæftigelse med de mange ting, skønt det er nemmere at have travlt med de mange ting og skubbe det ene fornødne til side. Så er man værst mod sig selv. Der bliver slet ikke tid og ro til at erhverve de gamle dyder som gudsfrygt, mådeholdets fornemhed og afkaldets munterhed, når man skal have det hele med i livet. Hvordan så tage imod livet - ikke fare igennem det - men tage imod det, sådan som vi synger det:

Jeg vil ånde luften i fulde drag,
synge Gud en sang for den lyse dag,
takke ham, at morgnen mig end er sød,
at mig dagen fryder, trods synd og død.

Den fortravlede får svært ved at fryde sig over dagene, men har du siddet i ro og mag ved Herrens fødder og lyttet til ham, da skal dagen fryde dig trods synd og død, fryde dig med livets gave, som ligger ny og ubrugt hver dag foran dig. Da har du været god mod dig selv.

Men dage bliver brugt op een for een - og til sidst er der ikke flere at tage og bruge af. Da er der kun eet, der er nødvendigt:

Livets Gud mig skærmer, jeg er hans barn,
ud hans hånd mig river af dødens garn.

Da har Gud i sandhed været god mod dig!

Knud Jakobsen,
Urlev.

2 KOMMENTARER

DET FORAGTEDE OG EFTERTRAGTEDE BISPEEMBEDE.

Valgkampen om bispestolen i Haderslev er vel nu snart overstået. Man kan undre sig over den nidkærhed, hvormed vor tids såkaldte grundtvigianere strider for at sikre sig de af dem ellers så foragtede bispestillinger. M e l l e m bispevalgslagene har man svært ved at finde tilstrækkeligt foragtelige ord om dette embede i kirken. Men lige så snart en bispestol bliver ledig, viger man ikke tilbage for at bruge de tarveligste midler for at få endnu en siddeplads omkring det biskoppelige thebord. Måske vil vi kunne opleve snart, at dette parti har fået plads på halvdelen af landets bispestole - og det på et tidspunkt, hvor den ægte grundtvigianisme er meget nær ved at være forsvundet fra den danske kirke, undtagen hvor den overlever hos nogle højkirkelige præster. I en række år har jeg nøje studeret programmet på noget, der endnu (fortsættes side 76)

KIRKEDAGE I HADERSLEV

holdes som meddelt i RE-FORMATIO nr. 4 lørdag den 19. og søndag den 20. september. Alle indbydes.

Dagenes emne: D E N K R I S T N E G L Æ D E .

Programmet:

Lørdag den 19. september:

Kl. 10.00: Højmesse ved Povl Dahl med Knud Jakobsen som prædikant.

Kl. 15.00: Non, velkomst ved Jørgen Em. Hansen.

Kl. 16.00: Th. Kühl: "Gudsfrygt - en stor vinding" (1. Tim. 6,6).

Kl. 18.00: Vesper med prædiken ved Urban Schrøder.

Kl. 20.00: Poul Exner: "Glædens, det evige bud" (DDS 627,4).

Kl. 20.00: Completorium.

Søndag den 20. september:

Kl. 10.00: Vi deltager i højmassen i Haderslev domkirke ved Jørgen Em. Hansen.

Kl. 13.00: Udflygt til Kollund, Maria-Døtrenes Congregation. Non læses i Kollund.

Kl. 16.45: Margit Deckert: Med kirkeåret i hverdagen.

Kl. 18.15: Procession og vesper med prædiken ved Erich Alshauge.

Kl. 20.15: Percy Eriksen: "Vi har et alter" (Hebr. 13,10), med lysbilleder af andre og kirker.

Kl. 22.00: Completorium.

Desuden mandag den 21. september:

Kl. 9.00: Højmesse ved Anders Studsgård med Lund Pallesen som prædikant.

Kl. 10.00: Møde for præster og missionærer m.m., V. Vestenaa: For menighedens skyld.

Deltagelse bedes s n a r e s t og senest den 12. september anmeldt til pastor Anders Studsgård, Oksenvad pr. Sommersted (telefon Sommersted 134x, giro 7.33.85); mødeaften, kr. 30,-, bedes samtidig indbetalt. Det bedes endvidere oplyst, om man ønsker privat indkvartering. For interesserede meddeles følgende hotelliste for Haderslev:

Hotel Harmonien,	Gåskærgade 19	(telefon 2.37.20)
Høppners Hotel,	Nørregade 22	(telefon 2.45.35)
Hotel Norden,	Storegade 55	(telefon 2.40.30)
Missionshotellet,	Jomfrusti 22	(telefon 2.34.58)

(fortsat fra side 74)

hedder "Grundtvigsk konvent" og finder næsten aldrig een eneste grundtvigianer på talerlisten. Det er også meget morsomt at spørge en valgmenighedspræst i dag: "Er De grundtvigianer?" Han vil stirre underlig på en og sandsynligvis sige: "Øh - øh - jo, nej, jeg mener" Prøv bare!

Nå, man skal vel alligevel ikke undre sig så meget. Det er nok bare historien, der gentager sig. Læg mærke til, at det altid er bispernes åndelige gerning, nygrundtvigianerne lader deres foragt rette sig imod. Den verdslige magt - de store embeders autoritet - æren - ordnerne - taflerne - udenlandsrejserne for andres penge vil man godt have.

Men det var jo netop det samme syn på bispeembedet, der var almindelig under forfaldskatolicismen o. 1500. - Det er i det hele ejendommeligt at spore denne forfaldskatolicisme på en række punkter netop hos dem, der er hunderædde for al ægte katolicisme. Højskoleforstander Edv. Jensen holdt engang ved et præstekonvent et glimrende foredrag om "de katolicerende tendenser" i dansk kirkeliv i disse år - hvormed han overhovedet ikke tænkte på højkirkeligheden, men det, der må kaldes forfaldskatolicismen.

Omkring 1500 var bispeembedets åndelige stilling som bekendt i sørgelig grad i forfald. Ikke blot 50%, men vel 100% af landets bispestole var besat af bisper, der kun havde den verdslige magt og forsømte den åndelige. Følgerne kender vi: reformationen måtte komme - nye mænd måtte kaldes af Gud til den åndelige tjeneste, der var forsømt, mænd, hvis navne æres i dag.

Også her er vor tids "grundtvigianere" i åben modstrid med vor kirkes bekendelse, idet Den Augsburgske Konfessions artikel 28 klart går ind for bispeembedets bevarelse - vel at mærke som et åndeligt embede og ikke som et magtinstrument.

DEN ANTIHØJKIRKELIGE MØDEREJSE FORTSÆTTER.

Den fra Jyllandsposten og andre steder velkendte historieskriver, professor dr. theol. P. G. Lindhardt fortsætter sin tournée landet over med sine nye og gamle historier om højkirkeligheden. Mange glemmer aldrig den storslåede måde, denne del af Lindhardts virksomhed begyndte på, idet han som kildemateriale for sit første angreb på højkirkeligheden benyttede et læserbrev i Re-formatio, hvis synspunkter ingen i redaktionen delte! Denne Lindhardts første højkirke-historie kan man læse i slutningen af 2. udgave af hans bog om vækkelser i Danmark.

Forfatteren er et godt eksempel på, hvor mærkelig sammensat den menneskelige natur er. Som statsradiofoni-autoriseret prædikant kender vi ham som forkynder af u-sikkerhedens dejlige evangelium. Som historiefortæller på talerstolen i forfalds-grundtvigianske kredse kender vi ham som den, der er tilkaldt for at sikre og beskytte mod den mindste anfægtelse, som højkirkeligheden eventuelt kunne være over for disse små kredse af det middelhøje hartkorn. Iøvrigt forekommer det en, at denne fare er ganske minimal, idet der er en streng romersk-præget censur, der lukker for enhver taler eller skribent fra den højkirkelige fløj i dette partis forsamlingshuse og blade. Sidst er Lindhardt ifølge Kr. Dagblad nået til Liselund, hvor han synes at have overgået sig selv med hensyn til nye historier. Vi vil følge hans videre rejse med munter opmærksomhed. Andre kirkehistoriske professorer plejer at have nok at bestille med den historie, der er sket - Lindhardt har tid til at lave histo-

rierne selv. Hvilken festlig opgave for Kirkehistorisk Institut engang at gennemgå hans trykte og utrykte foredrag.... Hvilken lækkerbidsken for en teolog til den tid at skrive en afhandling om Dichtung und Wahrheit i Lindhardts behandling af højkirkeligheden fra 1954-64.

Tænk, at højkirkeligheden, der ifølge sidste udgave af prof. Hal Kochs lille kirkehistorie slet intet betyder, dog betyder så meget, at en anden kirkehistorisk professor synes fastansat som rejsesekretær for at sikre svage sjæle mod dens farer....

Poul Ulsdal,
Vejle.

SANDHEDEN FREMFOR ALT

Over indgangen til skolen i Klim har man anbragt disse linier af Grundtvig:

"Ja, tal nu sandt om småt og stort
og jævnt om alt det høje!
thi godt er alt, hvad Gud har gjort,
og klart er barnets øje."

Sandheden fremfor alt! - Virkelighedstroskab i kundskabsmeddelelse og livsholdning er den mægtige, men uomgængelige fordring til enhver, som får en lærergerning betroet. At være virkelighedstro er vanskeligst i de fag, hvor det subjektive element i undervisningen ifølge sagens natur er stærkest, f. eks. historie og kristendomskundskab. Er en objektiv undervisning da ikke ønskelig, også i disse fag? - Jo, absolut, men den er uhyre vanskelig at realisere. Et eksempel til belysning af dette:

I Årevis har man i sinde huset billedet af den ædle, uegennyttige og ridderlige Knud Lavard, indtil dette skønne billede en dag bliver sønderflænget, og hvad får man i stedet? - Billedet af en magtstræber i kamp for germanske idealer i sit fædreland. Hvem var så den virkelige Knud Lavard? - Den omhyggelige lærer må på grundlag af det foreliggende stof søge at indkredse den historiske sandhed, og under dette arbejde vil der ofte ske en omvurdering af personer og begivenheder. Objektivitet bør tilstræbes, men det er naivt at regne med en generel realisering af dette ideal, når man har med historie at gøre, fordi lærerens personlighed vanskeligt undgår at farve vurderingen af stoffet på en langt væsentligere måde, end det normalt er tilfældet i fag som f. eks. matematik og biologi, hvor man sædvanligvis uden betænkelighed straks kan videregive den foreliggende stofmængde, fordi der er tale om indiskutable fakta, som kan bevises og kontrolleres af sanserne.

Med hensyn til kristendomsundervisningen forholder det sig sådan, at man for det første bliver stillet overfor en stofmasse, der er af historisk art, og som derfor må gøres til genstand for den samme undersøgelse og saglige vurdering som anden historieskrivning, men for det andet må man indrømme, at der er tale om en tekstsamling af et mere personligt sigte, end der kan findes andetsteds i verdenshistorien, thi at et menneskes skabne for tid og evighed bestemmes udfra forholdet til den ene historiske person, der kaldte sig sandhe-

den, er en påstand, som i enestående grad udfordrer til personligt engagement.

Vil det være muligt for den indifferente eller direkte kristendomsfjendske lærer at meddele kristendomskundskab i nogenlunde objektiv form, idet han beflitter sig på, at undervisningen bliver sagligt refererende, men ikke farvet af personlige følelser og meninger? - Hvis en ærlig indstilling til opgaven er til stede, kan den til en vis grad klares, men det er min overbevisning, at de mange timers samvær med børnene betyder så meget i retning af gensidig erfaring, at der er minimale chancer for, at læreren kan undgå en afsløring. Det er ofte så lidt, der skal til: en ubevidst nedladende nuance i sprogbrugen hist og her, et ansigtsudtryk, der i et glimt røber noget af sjælens hemmelighed, en måske utilsigtet gestus, som registreres, thi "klart er barnets øje". Hertil kommer, at en del børn på landet og i småbyerne er i stand til at danne sig et vist skøn over deres lærers livsholdning ved at iagttage hans færden udenfor skolens rammer. Der kan sagtens udledes et og andet af lærerens formiddagsbeskæftigelse om søndagen!

For den kristeligt engagerede lærer kan det være en fristelse at kaste et glemselens slør over kirkelige misforståelser, misbrug og misgerninger gennem tiderne. Men vi må være redelige overfor børnene og vogte os for en uvederhæftig idealisering af kristenlivet, og det er overmåde vigtigt, at kirkens lære ikke i børnenes bevidsthed bliver identisk med den lære, der kan udledes af kristne menneskers ofte ukristelige adfærd. Dersom den usminkede sandhed først erfares, efter at skolen har sluppet børnene, kan resultatet blive, at der sker et stedsevarende brud med enhver form for kristenliv. Kirkens valne holdning overfor arbejdernes berettigede krav i forrige århundrede kunne der f. eks. med god grund dvæles ved, for det er såvist ikke uvæsentligt at påpege en af årsagerne til den gennemgående ukirkelighed, som har præget arbejderklassen helt op til vor egen tid.

De store kirkelige retningers uheldige tendenser bør heller ikke forties. For mit eget vedkommende kan jeg oplyse, at jeg har anvendt litterære eksempler, f. eks. uddrag af Knuth Beckers: Det daglige Brød, for at vise, hvordan der i misforstået nidkærhed kan øves religiøs vold mod et barn, men det forhindrer da ikke, at man sagligt set kan være enig med forkynderne i deres væsentlige anliggende, thi "godt er alt, hvad Gud har gjort", men det samme kan så afgjort ikke siges om hans børn på jorden!

Ved gennemgang af gudstjenesten lader jeg børnene vide, at heller ikke denne handling er pletfri. Der skal ikke gøres nogen hemmelighed af, at de fleste gudstjenester herhjemme er lagt an på, at menighedens medlemmer er over konfirmationsalderen, og det skal ikke skjules, at en prædiken kan være langtrukken, sentimental, vrøvlet, ja endog i modstrid med evangeliet. Samtidig skal børnene have besked om, at det er en hårdere belastning, end de fleste aner, at skulle udarbejde prædikener uge efter uge, år efter år. Meget kraftigt bliver det understreget, at en dårlig prædiken aldrig kan ødelægge en gudstjeneste, og betydningen af hvert enkelt fast led i denne klarlægges.

Undervisningen i kristendom og kirkehistorie kan let aktualiseres, for det er ikke småtterier, der er til debat i alverdens kirkesamfund i disse år. Ved gennemgang af den romersk-katolske kirke i middelalderen bør man ikke forsøme at trække linierne op til vor egen tid og drage sammenligninger. De gode bestræbelser, der er i gang for at tilvejebringe forståelse mellem kirkerne over hele verden, må ikke være børnene ubekendte.

At prædike er ikke skolens anliggende. Den skal oplyse og belære, således

at sandheden på godt og ondt bliver summen af skolens gaver til den unge slægt.

Bliver børnene så "lykkelige og harmoniske mennesker"? - Jeg ved det ikke, men dette bør den kristne lærer vide: Jesus Kristus - Sandheden - lader os forstå, at hver gang vi har med Hans døbte børn at gøre, er det Ham selv, vi tjener. Hvem vover da at skjule tilværelsens glæde og gru, vort livs virkelighed, for børnene, og hvem vover at krænke barmhjertighedens lov, som er forankret i Kristi person?

Eyvind Holmen,
Klim skole.

??

SPØRGSMÅL -

København d. 21. juni 1964.

Til Re-formatios redaktion.

I juninummeret har Søren Krog stillet nogle spørgsmål; men da disse måske ikke er særlig klart formuleret, har han heller ikke fået noget klart svar. Jeg kan forbigå alle de mærkelige vaner, som mange højkirkelige præster har tillagt sig m. h. t. at bruge mærkværdige gammeldags ord og vendinger og sære gudstjenestesikke. Dette er udenomsværk, selv om det på andre end højkirkelige kan virke - for nu at bruge et billede - som om man ville danse rokokomenuet i almindeligt jakkesæt. I stedet for vil jeg spørge om, hvad de højkirkelige præster vil ved at samle det i et par spørgsmål angående embedssynet og gudstjenesten.

1) E m b e d s s y n e t.

Når Luther så stærkt fremhæver det almindelige præstedømme (særlig henvisning til 1. Peter 2,9 og Åbenbaringen 5,10), sker det for at fremhæve, at alle kristne ved dåben, troen og evangeliet tilhører den gejstlige stand. Over for Gud kan intet menneske indtage en særstilling, således som det bliver konsekvensen af det romersk-katolske embedssyn. - Den kristne har fri adgang til Gud, og ingen kan hindre hans adgang til ordet og sakramenterne. For ham findes der ingen anden midler end Kristus selv.

Derfor må den kristne også drage omsorg for ordets forkyndelse dels f.eks. som husfader over for sin familie dels sørge for egnede mænd til det særlige kirkelige embede. I nødssituationer, hvor ordets forkyndelse forvanskes, og sakramenterne ikke forvaltes efter deres indstiftelse, må han gribe ind og afsætte sådanne præster. Men normalt regnede Luther med, at menigheden overdrog det til sine repræsentanter, biskopperne, at sørge for præster til menighederne.

Hvad det kirkelige embede angår, så skal ingen understå sig i at gøre, hvad vi alle har samme ret til, medmindre han er udpeget dertil. Når Luther taler om, at det kirkelige embede er indsat for en ordens skyld, så mener han ikke,

sio Augustana, med påstand om, at denne giver en udtømmende definition af kirken. - Det er en utilbørlig insinuation at tale om, at det kirkelige embede (og herved forstås man jo embedsbæreren) hæver sig over menigheden; og i pastor C. B. Hansens svar til pastor Krog er der hverken grundlag for at tale om en særlig "hierarkisk succession" eller en "selvestaltet myndighed". Spørgerens hele udvikling heraf minder påfaldende meget om Prenters dogmatik uden dog at henvise hertil, selv om professoren næppe helt vil vedkende sig den statiske karakteristik af kirken, som stud. theol. Knudsen gør sig til talsmand for. - Endelig formuleres spørgsmålet. Og svaret må lyde: Ja, vi vedkender os den evangelisk-lutherske forståelse af embedet som ordets tjeneste, således som det kommer til udtryk i vor kirkes bekendelsesskrift; men ikke i en ensidig hyperprotestantisk tolkning; for "Ordet", Kristus, er noget mere end forkyndelse - og kirkens begreb er større end den side, der med rette er fremhævet i konfessionen.

Ad 2: Gudstjenesteformens nødvendighed som sådan er vi enige om. Det guddommelige kommer til os gennem "ydre ting". At sige, at formen hos os ikke skulle være den vesterlandske messe, er jo at afskære sin egen rod; om den er romersk eller ej, kan her være ligegyldigt, da sandheden ikke først og fremmest er et kontroverstheologisk spørgsmål. Århundredernes kirkehistoriske vidnesbyrd om messens formgivende værdi (trods dens eventuelle "sammensurium") er nok stærkere end enhver nok så skarpsindig anstrengelse for at finde en ny form til imødekommelse af den til enhver tid gældende kulturbewidsthed; - selv om man åbenbart altid ved god besked om, hvad "evangeliet" er (herunder også, hvordan det altid skal forstås) som et "svar på tiden's nød - og sakramenterne som rakt til fattige og fortabte mennesker".

Det er helt rigtigt, at vi ikke trænger til æstetiske stemninger; men til folk, der vil lade sig nåde til den store nadver, "hvor Kristus selv giver dem del i alt sit." Vi tvivler på, at nogen kan finde nogen bedre form for denne afgørende begivenhed end den gamle messes struktur. Og samtidig med, at vi ikke "bare vil sidde og støve ærværdige liturgiske former af", vil vi heller ikke uden videre være med til at finde "en moderne gudstjenesteform" som et udtryk for et nutidigt "evangelium". For kirkens Kristus er ikke en Kristus-idé, der bare skal finde sprogdragt; men en levende, historisk person, der under historisk dragt stadig gør sig nærværende i den historiske aktuelle situation for at møde sit folk - ikke bare som et budskab - men i hele sin gudmenneskelige virkelighed. Derfor fejrer vi messen - ikke som et lovbud; men som et nåderigt tilbud.

O. Lund Pallesen,
Kgs. Lyngby.

Kan vi kirkeligt lære noget af England?

Ja, det tror jeg, at vi kan. I det følgende vil jeg prøve at redegøre for mine indtryk af engelsk kirkeliv, således som jeg har lært det at kende, dels gennem litteraturen, dels gennem samtaler, dels gennem et - alt for kort - ophold i England.

Lad os først se lidt på Church of England, idet jeg ikke har noget særligt kendskab til de forskellige nonconformistiske retninger, der sammen med romer-kirken udgør den ene halvdel af de troende i selve England.

Church of England er den officielle kirke i England, den er protestantisk, idet den sammen med de øvrige nordeuropæiske kirkeprovinser skilte sig ud fra Rom, men den er sandelig også katolsk, idet den udtrykkeligt fremhæver sin katolicitet og sin episkopale opbygning. De engelske højkirkelige viger endog ikke tilbage for (f. eks. i en piece af R. F. Hettlinger 1956) at betragte sig selv som værende en mere ægte arvtager af den oprindelige katolske kirke, end Rom er det. Betegnende er det også, at det eneste kirkesamfund, som Church of England har fuldstændigt nadverfællesskab med, er den gammelkatolske kirke. I samme piece redegøres på udmærket vis for betydningen af ordet katolsk, idet der henvises til, at Church of England netop er altomfattende med 15 selvstændige søsterkirker over hele verden, har den apostolske rækkefølge i orden helt tilbage til St. Augustins dage og tidligere endnu, og også trosmæssigt har den hele og sande tro. Det er sikkert at give bagerbørn hvedebrød at citere disse linier, men hvis vi af Church of England kunne lære, at ordet katolsk aldeles ikke behøver at betyde romersk-katolsk, ville meget være nået. Ville Nicænum ikke lyde mere ægte og tydelig, hvis vi som i gamle dage sagde: én hellig, katolsk ...?

Men lad os nu se på den anglikanske gudstjeneste. Det er jo gudstjenesten, der må være centrum for alt kirkeligt liv, og således er det da også i Church of England. Lad mig citere Kingsbury Parish Magazine, marts 1964.

Om søndagen: Kl. 7 (kun første søndag i måneden) kommunion
Kl. 8 kommunion
Kl. 9.45 kommunion, (sunset)
Kl. 11 prædikengudstjeneste
Kl. 12 (kun første søndag i måneden) kommunion
Kl. 15 (kun første søndag i måneden) familiegudstjeneste
Kl. 16.15 dåb
Kl. 18.30 aftensang med prædiken.
Hverdage: Kommunion onsdage kl. 7, torsdage kl. 9.30, fredage kl. 8.
Litaniet torsdage kl. 9.15, og endelig aftenbøn hver aften kl. 18.30.

Se, der er jo mange muligheder, både for den, der gerne vil af sted allere-

de søndag formiddag, og for den, der trænger til at sove lidt længe om morgenen. Og det er værdt at lægge mærke til, at alle disse tjenester er velbesøgt, i hvert fald i Holy Innocents Church, Kingsbury, London.

Langt den største del af Church of England er tro mod Common Prayer Book, således som revideret i 1662, og det første indtryk, man får af denne gudstjeneste, er skønhed, værdighed og en udtalt medleven fra folkets side. Ja, i Common Prayer Book betegnes menigheden netop som folket. Allerede her kan vi lære noget, idet en ret liturgi jo netop skal være folkelig, for at vi alle kan deltage i tjenesten for Vor Herres alter, nogle på den ene side, andre på den anden side af alterskranken. Folket fremsiger højt både syndsbe kendelse, trosbekendelse og Fader Vor, ligesom man af hjertens lyst synger med på salmer, tidebønner og menighedssvar. De kan deres ting, og de har deres Prayer Book at støtte sig til, hvis hukommelsen skulle svigte. (Et hjertesuk: Kunne vi dog snart få faste rammer om vore gudstjenester, naturligvis helst inden for de rammer, som dette blad arbejder indenfor). Det er en selvfølge, at man stille og roligt går til sin plads og der selv beder sin indgangsbøn, knælende. Ja, for i England har man bevaret knæleskammerne. Hvis vi her kunne lære af England, ville megen utiltalende samtale om uvedkommende ting før messens begyndelse måske ophøre af sig selv. For man begynder vel ikke at forstyrre et knælende menneske?

Lægfolket er også aktivt på andre måder end i selve lovprisningen, idet der i enhver kirke er udpeget såkaldte sides-men, hvis opgave det er at sørge for, at folk bliver hjulpet på plads, hvilket navnlig er en fordel for "nye kunder". De er også behjælpelige med at hjælpe sådanne fremmede til rette med liturgien, således at man dels føler sig velkommen i kirken, dels virkelig har mulighed for at "følge med". The sidesmen indsamler også offeret, hver for sin eller sine kirkestole, og bringer det op til alteret.

Præsterne er iført alba og stola, samt for de celebrerendes vedkommende korbæbe. Flere steder har man flyttet kirkekoret op i koret; altså tilbage til det sted, hvorfra kirkesangen har lydt i århundrederne. Koret er iført hvide korskjorter, og både sang og musik er fortræffelig. Det er folk fra menigheden, der synger i koret (gratis, naturligvis). En anden folkelig side er the Lay Reader, en mand fra menigheden, der fra læsepulten neden for koret læser dagens tekst.

I det hele taget gør menighedslivet i Church of England indtryk af at være stærkt organiseret, men der må vi huske på, at vel er Church of England den officielle kirke, men den får ikke en penny fra staten. Den har sine meget betydelige kirkegodser at eksistere for, men det er ikke nok. Folket må sandelig selv være med til at holde gang i foretagendet. Og det gør de. Alle beløb hidrørende fra offeret påskedag i Holy Innocents går således til sognepræsten, idet de direkte lønninger mange steder ikke er særlig store.

For godt 100 år siden, omtrent samtidig med den såkaldte gotiske fornyelse i bygningskunsten, som ganske vist mange steder frembyder et skue af tvivlsom værdi, begyndte en kirkelig fornyelse i England, hvor der i lang tid havde været stilstand og forfald. Man begyndte at søge tilbage til de oprindelige kilder og nærmede sig på mange områder Rom, i hvert fald med hensyn til gudstjenestens forløb. Og her er vi efter min mening ved noget meget betydningsfuldt. Og det er det økumeniske spørgsmål. Her har Church of England jo i praksis været blandt de banebrydende, og jo nærmere vi kan komme hinanden i liturgisk henseende, jo nærmere vil vi være den store dag, da vi alle igen er eet. Der

er ikke mange kirker indenfor Church of England, hvor der ikke er et alter for Vor Frue, og mange steder anvender man røgelse og viavand. Jeg har således deltaget i højmissen i All Saints i London, hvor de eneste afvigelser fra romermessen, såvidt jeg kunne registrere det, var, at messen var på modersmålet, og at folket nød sakramentet i begge skikkelser. Nogle vil sikkert sige fra her af frygt for Rom; men hvorfor det? Læremæssigt er der vist ikke noget at være bange for. Men det vil jeg lade fagmændene om.

Hvis jeg skal forsøge at opsummere mine indtryk fra Church of England, må det blive, at selv den overfor Common Prayer Book trofaste del af kirken har bevaret så mange sandt katolske og altså fælleskirkelige værdier og en så stor skat af skønhed, at vi alene her kunne lære meget. Min kone og jeg deltog således en gang i kommunionen i Southwark Cathedral, hvor man strikte følger Prayer Book. Vi var enige om, at langt de fleste danske kirkegængere ville have følt sig nærmere Rom, end de selv og deres calvinistisk prægede præster hjemme i Danmark ville kunne godtage ved første øjekast. Ejendommeligt var det derfor, at præsten efter gudstjenesten med stor bestemthed erklærede, at han absolut var lavkirkelig og ikke så med altfor stor sympati på den højkirkelige bevægelse.

Sæt ud fra et økumenisk synspunkt var det velgørende, at vi uden stort besvær kunne finde os til rette i de engelske kirker. Her tror jeg nok at turde påstå, at det skyldes, at vi var fortrolige med den højkirkelige liturgi herhjemme, navnlig Risskov-messen og Virring-messen.

I den anglo-katolske All Saints oplevede jeg noget, der gjorde et dybt indtryk på mig. Efter altergangen, hvor overordentlig mange deltog, ville jeg tankekeløst gå fra højre til venstre side foran alteret for at komme ned på min plads igen, men jeg blev bestemt vist tilbage af en præst, der så forfærdet på mig, og når jeg så fortæller, at alle enten bukker eller knæler ved korsarmen, og idet de går ind på deres pladser, vil man måske forstå, at jeg pludselig fik en følelse af, at der ligesom udstråler en hellig linie ned fra højalterets midte. Der er sikkert mange, der vil kalde disse ting udvendige - det tror jeg ikke, de er. For de har givet mig noget at tænke på, og mon vi ikke her i Danmark navnlig kunne lære af Church of England, at alt udgår fra og vender tilbage til alteret?

Preben Kunst,
Århus.

ET INDLÆG om diakonien

I nr. 4, juni 1964 af RE-FORMATIO ser jeg med interesse og glæde, at diakonien og kvindens tjeneste i kirken behandles i flere læseværdige artikler. Mon det må være endnu en diakonisse tilladt at føje nogle ord til?

Det må især blive en bemærkning til pastor Per Dolmer angående diakonisse og deres opgave. Jeg må først give pastor Dolmer ret i, at det synes at være svært for unge piger af i dag at høre kaldet og se opgaven i det, som øves gennem vore diakonissehuse.

Derfor er vi også stadig inde i overvejelser, der naturligvis ikke bare - og for vort vedkommende meget lidt - beskæftiger sig med de ydre former og deres mulige ændring (vi har jo fællesskab om det åndelige liv, om arbejdet og sendelsen - ja, og om økonomien og dragten - noget, vi har svært ved at forklare, men som betyder noget væsentligt for os som kirkens tjenerinder), men langt mere med opgaven selv. Her ligger det da nær at tænke, at diakonien bør være pioner! Men jeg tror ikke, spørgsmålet om tilgang løses alene ved at tage andre opgaver op end de traditionelle (sygepleje - også blandt kronisk syge - alderdomsforsorg, børnearbejde), selvom jeg godt ser det rigtige i, at så ville "det gyldige argument": "Jeg kan lige så godt være almindelig sygeplejerske", lyde svagere! Og ikke mange er skabt til en pioner-indsats.

For mig må det vigtigste være at skønne, hvad diakonien er, og så at pege på kaldet dertil.

Ifølge Det nye Testamente (Ap.G. 6) opstod vel diakonatet, "tjenesten ved bordene", som en mere praktisk hjælpetjeneste, for at ordets tjenere kunne blive i deres kald; og i diakonissehusene har man set den kvindelige diakoni fortrinsvis som en åndens tjeneste, og som en karitativ opgave. Så er det efterhånden gået sådan, at selve ordet diakoni - tjeneste - blev betonet stærkere. I al fald hos os på diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen har vi beflittet os på - med mere og mindre held - principielt og praktisk at understrege for de unge, som tror sig kaldede og lader sig uddanne til diakonisser, at kernen i sagen er, at "vi er sat her på jord for at tjene". Det er alle kristne, vil man svare. Ja, men som alle kristne er kaldede til at vidne om Kristus, og vi dog har et specielt forkynder-embede, således er alle kristne kaldede til at tjene, men nogle dog i særligt tjener-kald som diakoner og diakonisser.

Og så kan opgaverne for den sags skyld være omtrent hvilke som helst arbejder, der kan øves direkte eller mere indirekte - vi har f. eks. søstre både i køkken og på kontor! - til næstens gavn i Jesu navn.

Den indviede diakonisse sendes ud fra kirkens alter med indvielsens velsignelse over sit liv. Dette helliger ethvert hverdagsarbejde, der øves som tjeneste for Gud og de mennesker, Han har skabt, og som har hjælp behov.

Sådan set hører da de nyere opgaver som sognehjælperens, socialrådgiverens, med - og måske også den nu påpegede i religionsundervisningen, hvorom jeg dog er lidt i tvivl p. g. a. mit syn på diakonien som en håndens tjeneste, en karitativ opgave - og dog, set i tjenestens lys er det da muligt, den kan komme til at høre med som en opgave for den opvoksende slægt og hjemmene.

Men her støder man på "den onde cirkel": Vi har ikke de unge, man kunne uddanne og udsende til nye opgaver; og fordi vi ikke har de nye opgaver, kalder diakonien altså ikke tydeligt på nutidsunge! Det er den triste kendsgerning, vi også tidligere i vore skrifter (blad og årsberetning) har peget på. Gud give os at se Hans vej - og mod og vilje til at gå den. Vil nogen bede derom for og med os i diakonissehusene, siger vi hjertens tak!

Og til slut i disse lidt brudstykkeagtige overvejelser: Lad os ikke tage motet fra de diakonisser, der, bundne af en stor arbejdsbyrde og stærk ansvarsfølelse, bliver i de traditionelle opgaver (ved sygeseng og i de små hjem, i de gamles ensomme stuer eller blandt børn), men hjælp os at opmuntre dem til at holde ud i deres fuldt legitime tjenergerning, indtil en ny flok ungdom kommer til undsætning; helst så mange, at vi både kan tage de nævnte og andre nye opgaver op og forblive tro mod en stor del af de gamle.

Det var dog Jesus selv, der sagde ordene i Matthæus 25,31-46, hvor det bl. a. hedder: Jeg var sulten, og I gav mig at spise; jeg var tørstig, og I gav mig at drikke; jeg var fremmed, og I tog jer af mig; jeg var nøgen, og I gav mig klæder; jeg var syg, og I så til mig; jeg var i fængsel, og I besøgte mig - eller, jeg var alt dette, og I tog jer ikke af mig - - -

En kirke, der gør sig færdig med disse Jesu ord, fordi vi er på vej til velfærdsstaten, svigter den del af sin opgave, som under eet kan kaldes diakoni. Og det er det alvorlige i hele sagen, endnu mere alvorligt end vore diakonissehuses dybt tragiske søstermangel.

Gud give, at Ånden og Ordet må gøre dette levende for mange unge piger, der så i Jesu navn tager skridtet til at følge kaldet ud i kirkens diakoni.

Søster Eva Lyngby,
Sankt Lukas Stiftelsen.

LÆST:

Martin Buber: Jeg og Du.

Bogen er fra 1920, ny udgave 1964. Martin Buber, jødisk religionsfilosof, født i Wien 1878.

Vanskelig at referere, en samling aforismer, men af stor skønhed, snarere et digterværk.

Martin Buber tænker omtrent således: Jeg møder ikke bare et DET, men også et DU. Gud er det evige DU. Medmennesket må ikke behandles som et DET, men som et DU. Man finder ikke Gud, hvis man forbliver i verden. Man finder heller ikke Gud, hvis man forlader verden. Den, der med hele sit væsen går til sit DU og bærer al verdens væsen frem for det, finder Ham, man ikke kan søge. Om omvendelsen taler han mere forståeligt. Omvendelsen er påny at erkende midten, at vende sig mod den igen.

Det er forholdet til et DU, det gælder. Det rene forholds livsrytme. Men dette er ikke nok for menneskets kontinuitetstørst. Det længes efter udbredelse i tiden. Således bliver Gud trosobjekt. Oprindelig supplerer troen forholdsakterne i tiden, lidt efter lidt erstatter den dem. Og mennesket længes efter udbredelse i rummet. Således bliver Gud kultobjekt.

Mødet med Gud vederfares ikke mennesket, for at det skal befatte sig med Gud, men for at det skal godtgøre meningen over for verden. Mennesket vil befatte sig med Gud i stedet for med verden. Men den, der gør dette, påstår Buber, står ikke mere over for et DU, men gør Gud til et DET. Men det er en yderst tvivlsom påstand. Den kommer jo også den ateistiske humanisme betænkelig nær, den, som kræver, at man skal beskæftige sig med verden i stedet for med Gud.

Når vi har set, hvad de af eksistentialismen påvirkede teologer har fået os ud i af vrøvl og forfalskning af kristendommen, så bliver man betænkelig ved disse udgydelser, selv når det sker så smukt og digterisk som her hos Martin Buber.

At befatte sig med Gud og hans rige i stedet for med verden har altid i kirken været anset for det helt rigtige. Elsk ikke verden, ej heller det, der er i verden (1. Joh. 2,15). Og så er det sket gang på gang, at disse gudssøgere er steget ned fra ensomheden og har ordnet verdens sager med et sikkert greb.

Hvilken filosofi åbenbaringen skal sammenknyttes med, må afhænge af, hvilken der kan tjene den bedst. Til dato er der ingen, der har gjort det bedre end den aristoteliske.

Nu er der rigtignok meget sandt i denne tale om JEG-DU. Det er rigtigt, at mennesket misbruger sin næste ved at gøre ham til et DET. Men det behøver eksistentialisterne ikke at fortælle os. Det vidste de gamle hellige og teologer meget bedre. Den hellige Frans gik rundt og sagde DU til mennesker og dyr og ting på en naturlig og charmerende måde, mens eksistentialismen virker ubehagelig påtrængende med sit evindelige dutteri.

Th. Kühl,
Løjt.

INDHOLDSFORTEGNELSE

7. årgang nr. 5 - September 1964

Knud Jakobsen:	"Eet er nødvendigt"	73
Poul Ulldal:	KOMMENTAR: Det foragtede og eftertragtede bispeembede	74
	Program for kirkedagene i Haderslev 19-20/9	75
Poul Ulldal:	KOMMENTAR: Den antihøjkerkelige møderejse fortsætter	76
Eyvind Holmen:	Sandheden fremfor alt	77
Lauge Knudsen:	Spørgsmål til redaktionen	79
O. Lund Pallesen:	Svar til Lauge Knudsen	81
Preben Kunst:	Kan vi kirkeligt lære noget af England? ...	83
Søster Eva Lyngby:	Et indlæg om diakonien	85
Th. Kühl:	LÆST: Martin Buber: Jeg og Du	87

H u s k at anmelde Deres deltagelse i kirkedagene
i Haderslev senest 12. september. - Se iøvrigt s. 75!

RE - F O R M A T I O udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.
REDAKTION: C.B.Hansen, Dråby pr. Ebeltoft; O.Lund Pallesen, Kgs.Lyngby; Poul Ulldal, Vejle; S.Mejndor, Hyllested; B.Riisgaard, Rimsø pr. Voldby (ansvh.);
desuden kreditforeningsfuldmægtig Preben Kunst, Århus.
EKSPEDITION: Povl Dahl, Alsø pr. Grenå,
giro 8.81.42, telefon Alsø (063) 3.16.08.
Bladet kommer i mindst 8 årlige numre og
koster 10 kr., for studerende dog 7,50 kr.